

**NUMATOMAS GEROS AGRARINĖS IR APLINKOSAUGINĖS BŪKLĖS (GAAB)
STANDARTŲ ĮGYVENDINIMAS**

GAAB 1 – DAUGIAMEČIŲ PIEVŲ IŠLAIKYMAS

Standarto esmė – išlaikyti esamą daugiamečių pievų plotą, t. y. valstybė narė užtikrina, kad daugiamečių pievų einamaisiais metais nesumažės daugiau nei 5 proc., lyginant su referenciniais (2018) metais:

- **reikalavimas taikomas nacionaliniu lygiu;**
- pareiškėjas, neišlaikęs daugiamečių pievų, jas privalės atkurti tame pačiame arba kitame plote ir įsipareigoti jas išlaikyti 5 metus;
- **prie visų pareiškėjų laukuose esančių melioracijos griovių (sureguliuoti upeliai ir magistraliniai grioviai) privalo būti paliekamos (ir deklaruojamos) palaukės su žoline danga (neįskaitant griovio šlaito). Minimalus palaukių plotis 3 m. Mulčiavimas leidžiamas. Palaukės gali būti naudojamos žemės ūkio technikos eismui, tačiau pareiškėjas privalo užtikrinti, kad žolinė danga išliks dominuojanti.**

* Lietuvoje sureguliuotų upelių ir magistralinių griovių pagal melioracijos statinių apskaitą yra 50 766 km.

GAAB 2 – DURPŽEMIŲ IR ŠLAPYNIŲ APSAUGA

Standarto tikslas yra apsaugoti dirvožemį, kuriame gausu anglies ir tokiu būdu mažinti CO² išsiskyrimo emisijas. Nustatytuose šlapynių ir durpžemių plotuose draudžiama:

- šlapynių plotus paversti į durpžemių plotus ar kitaip sausinti. **Naujų drenažo sistemų įrengimas draudžiamas, tačiau senų sistemų remontas ir rekonstravimas galimas;**
- deginti durpžemių plotus.

Šis reikalavimas preliminarai paliestų apie 65 000 ha durpžemių ir 9 000 ha šlapynių, kurie šiuo metu deklaruojami kaip ariama žemė (iš viso 74 000 ha.)

*Siekiant tinkamai pasirengti, planuojamas įgyvendinimas nuo 2024 m.

GAAB 3 – RAŽIENŲ DEGINIMO DRAUDIMAS

Tikslas – dirvožemio organinių medžiagų lygio išsaugojimas.

Ražienos negali būti deginamos, išskyrus atvejus, numatytus Aplinkos apsaugos reikalavimuose deginant sausą žolę, nendres, šiaudus bei laukininkystės ir daržininkystės atliekas, patvirtintuose Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. 269 „Dėl aplinkos apsaugos reikalavimų deginant sausą žolę, nendres, šiaudus bei laukininkystės ir daržininkystės atliekas patvirtinimo“;

GAAB 4 – PAVIRŠINIO VANDENS APSAUGA

Tikslas – apsaugoti paviršinius vandens telkinius nuo žemės ūkio veiklos taršos:

- draudžiama dirbti žemę ir paskleisti mineralines trąšas, augalų apsaugos produktus, mėšlą ir (ar) srutas vandens telkinių pakrančių apsaugos juostose, pažymėtose Paviršinio vandens telkinių apsaugos pakrančių apsaugos juostų sluoksnyje (parengtame ir viešai prieinamame skaitmeniniame žemėlapyje). Detalesnės sąlygos numatytos Specialiosiose žemės ir miško naudojimo sąlygose, patvirtintose 2019 m. birželio 6 d. Lietuvos Respublikos specialiuoju žemės naudojimo sąlygų įstatyme Nr. XIII-2166;
- mažiausias vandens telkinių pakrančių apsaugos juostos plotis privalo būti 3 m;
- **paviršinio vandens telkinių apsaugos pakrančių apsaugos juostose leidžiama ganyti.**

* Paviršinio vandens telkinių apsaugos pakrančių apsaugos juostų sluoksnį sudaro 15 527 ha, iš kurių tik apie 8 000 ha yra ariamosios žemės.

* Paviršinio vandens telkinių apsaugos pakrančių apsaugos juostų sluoksnis jau yra parengtas ir matomas paraiškų priėmimo informacinėje sistemoje.

GAAB 5 – DIRBAMIŲ ŠLAITŲ APSAUGA

Tikslas – apsaugoti šlaitus nuo žemės ūkio veiklos sukeltos erozijos.

Erozijai jautriose teritorijose (šlaitų, statesnių nei 12 proc. sluoksnis) privaloma:

- neauginti bulvių, pašarinių ir cukrinių runkelių, kitų šakniavaisių ir šakniagumbių;
- laikotarpiu nuo lapkričio 15 d. iki kovo 1 d. užtikrinti bent minimalią žolinių augalų augmeniją, arba palikti ražienų laukus per žiemą arba kitas augalų liekanas. **Ražienų ar augalų liekanų dirbimas minimu laikotarpiu yra draudžiamas;**
- vaismedžių ir vaiskrūmių plotuose ir jų tarpueiliuose draudžiamas žemės dirbimas ir purenimas.

GAAB 6 – DIRVOS APSAUGA JAUTRIAUSIU PERIODU

Tikslas – apsaugoti dirvą jautriausiu periodu (žiema).

Kiekvienais metais nuo lapkričio 15 d. iki kovo 1 d. ne mažesnis nei 50 proc. pareiškėjo deklaruotos **ariamosios žemės plotas** turi būti užimtas žemės ūkio augalais arba paliekamos neapartos ražienos arba kitos augalų liekanos. **Žemės dirbimas deklaruotuose plotuose su augaline danga ar augalų liekanomis yra draudžiamas.**

- juodąjį pūdymą (išskyrus juodąjį pūdymą ekologinių laukų apsaugos juostose) iki kiekvienų metų **spalio 1 d.** būtina apsėti arba apsodinti žemės ūkio augalais. **Juodojo pūdymo apsėjimo reikalavimas netaikomas daugiamečių sodų plotuose.**

Pirmajame punkte išdėstytas minimalus dirvos dangos reikalavimas neprivalomas po daržovių, bulvių, kukurūzų ir runkelių.

GAAB 7 – MINIMALI AUGALŲ KAITA

Tikslas – dirvožemio potencialo išsaugojimas.

Šis standartas netaikomas pareiškėjams:

- deklaruojantiems mažiau nei 10 ha ariamosios žemės;
- jeigu daugiau kaip 75 proc. ūkio ariamosios žemės naudojama žolei ar žoliniam pašarams auginti, pūdymui palikta žemė arba yra naudojama ankštiniam augalams auginti, arba naudojama keliais minėtais tikslais;
- jeigu daugiau kaip 75 proc. reikalavimus atitinkančios žemės ūkio paskirties žemės yra daugiametės pievos, yra naudojama žolei ar kitiems žoliniam pašarams auginti arba naudojama keliais minėtais tikslais;
- sertifikuotiems ekologiniams ūkiams (2018/848 reglamentas).

Šis standartas netaikomas plotuose, kuriuose auginami daugiamečiai sodiniai.

Pareiškėjai privalo laikytis minimalios augalų kaitos reikalavimų:

- **tas pats pasėlis negali būti auginamas ilgiau nei vieneri metai tame pačiame lauke, t. y. kitais metais po einamųjų metų turi būti auginamas kitas pasėlis nei einamaisiais metais;**
- **tas pats pasėlis gali būti auginamas ir dvejus metus (atsėliavimas) iš eilės tame pačiame lauke su sąlyga, kad pirmaisiais metais tame pačiame plote bus auginami ir posėliniai augalai. Po pagrindinės kultūros derliaus nuėmimo privaloma pasėti posėlį, kuris turi būti nepertraukiamai išlaikomas dirvoje bent 4 savaites;**
- **kukurūzus pareiškėjas gali auginti ilgiau nei dvejus metus tame pačiame lauke su sąlyga, kad jo laikomų ūkinių gyvūnų santykis (SG/ha lyginant su bendru deklaruotu plotu arba SG/ha lyginant su deklaruotu kukurūzų plotu) yra didesnis negu 0,3 arba jeigu pareiškėjas yra registruotas kaip pašarų augintojas pašarų registre – gaminantis tiekiantis rinkai augalininkystės produktus ir galintis pateiktis to įrodymus.**

*Posėliniai augalai auginami tais pačiais metais kaip ir pagrindinė kultūra negali būti laikomi augalų kaitos nariu.

***Dvimečių augalų plotuose antraisiais jų augimo metais netaikomas posėlio reikalavimas.**

GAAB 8 – MINIMALI ŽEMĖS ŪKIO PASKIRTIES ŽEMĖS, SKIRTOS NEGAMYBINIAMS PLOTAMS ARBA OBJEKTAMS, DALIS

Tikslas – biologinės įvairovės, kraštovaizdžio ypatybių apsauga ir išsaugojimas bei neproduktyvių elementų išlaikymas.

Šis standartas netaikomas pareiškėjams:

- deklaruojantiems mažiau nei 10 ha ariamosios žemės;
- jeigu daugiau kaip 75 proc. ūkio ariamosios žemės naudojama žolei ar žoliniam pašarams auginti, pūdymui palikta žemė arba yra naudojama ankštiniam augalams auginti, arba naudojama keliais minėtais tikslais;
- jeigu daugiau kaip 75 proc. reikalavimus atitinkančios žemės ūkio paskirties žemės yra daugiametės pievos, yra naudojama žolei ar kitiems žoliniam pašarams auginti arba naudojama keliais minėtais tikslais;
- deklaruojantiems daugiamečius augalus.

Pareiškėjas, siekdamas atitikti šį reikalavimą kiekvienais metais turi pasirinkti vieną iš žemiau išvardintų alternatyvų:

Alternatyva Nr. 1

Pareiškėjai ne mažiau nei **4 proc.** savo deklaruojamos ariamosios žemės gali skirti kraštovaizdžio elementams ir / arba pūdymui.

Alternatyva Nr. 2

Pareiškėjai, dalyvaujantys ECO-schemoje ir pagal ją įsipareigoję kraštovaizdžio elementams **ir / arba pūdymui**, skirti ne mažiau **7 proc.** savo deklaruojamos ariamosios žemės, šio GAAB įgyvendinimui gali skirti ne mažiau nei **3 proc.** savo deklaruojamos ariamosios žemės.

Alternatyva Nr. 3

Pareiškėjai ne mažiau **7 proc.** savo deklaruojamos ariamosios žemės gali skirti **tarpiniams augalams (po EK atsakymo gali būti patikslinta)** arba azotą fiksuojantiems augalams su sąlyga, kad **3 proc.** iš šių **7 proc.** sudarys kraštovaizdžio elementai.

Pareiškėjams draudžiama sunaikinti jų valdose esančius miškelius ir tvenkinius bei kūdras, kurie yra išskirti kaip kraštovaizdžio elementai EASV sluoksnyje.

Svarbu pažymėti, kad:

- **Plotuose, patenkančiuose į Paukščiams svarbių teritorijų sluoksnį**, draudžiama kirsti ir genėti medžius ir gyvatvores paukščių jauniklių perėjimo ir augimo metu, t. y. nuo **kovo 1 d.** iki rugpjūčio 1 d.;
- tarpinių pasėlių ploto perskaičiavimo koeficientas yra 0,3, t. y. 1 m² atitinka 0,3 m² užskaitos ploto*;
- tarpinių pasėlių ir azotą fiksuojančių augalų plotuose draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus;
- valdoje esančius kraštovaizdžio elementus (medžių giraitės, tvenkiniai) bus privaloma išlaikyti.

Kraštovaizdžio elementų (KE) sąrašas:

Linijiniai:

1. ežios (ribinės juostos), palaukės;
2. apsauginės vandens juostos (vandens telkinių (įskaitant kūdras) pakrantės, pagrioviai pievoje / ganykloje arba ariamojoje žemėje);
3. apsauginės medžių ir krūmų juostos.

Taškiniai:

4. pavieniai medžiai ar krūmai ariamuose laukuose ir pievose / ganyklose;
5. akmenynai, akmenų, šakų, kelmų krūvos.

Plotiniai:

6. mažos medžių ir krūmų grupės;
7. laikinai užmirkusios vietos ariamojoje žemėje.

GAAB 9 – JAUTRIŲ PIEVŲ APSAUGA

Buvęs žalinimo reikalavimas, kurio tikslas apsaugoti bioįvairove turtingas daugiameses pievas.

Aplinkosaugos atžvilgiu pažeidžiamas daugiameses ganyklas arba pievas, t. y. patenkančias į pievų ir joms artimų buveinių, pelkių ir medžiais apaugusių natūralių buveinių teritoriją „Natura 2000“, draudžiama arti ar jose vykdyti ne žemės ūkio veiklą. **Detalesnės gamtotvarkos priemonės (galimas pievų atnaujinimas, atsėjimas) pateikiamos saugomų teritorijų įstatyme bei Aplinkos ministerijos ir Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos strateginio planavimo dokumentuose.**